

Strona czerwona.

MANEWRY POMORSKIE 1925 roku.

ROZKAZY OPERACYJNE
NA DZIEŃ 19. SIERPNIA.

CM314697

Wpisano do Księgi Akcesji

Alc. Dł. nr 156 CM
2011

Dowództwo 4. dywizji piechoty
L. dz. 80/III tj.

Frydrychowo, dnia 18. VIII g. 22.

Rozkaz operacyjny nr. 8.

Natarcie dywizji

Mapy: 1 : 100.000 Gołub—Toruń.

I. Położenie własne.

Tak na froncie 4. d. p. jak i na froncie 6. d. p. i 3. br. kaw. jesteśmy w bezpośrednim kontakcie z nplem.

Własne linje są przeciętnie oddalone od npla 500 m.

Położenie szczegółowe 4. d. p.:

14 p. p. z dyonem p. a. p. zajmuje odcinek od płc. granicy dywizji do linii m. Pluskowęsy—Nw. Kowalewo włącznie.

67. p. p. z 1 dyonem p. a. p. od płd. granicy 14. p. p. do linii Ostrowite, D. Gapa, Bielsk włącznie.

Baon 63 p. p. w rejonie Gajewo, Chełmoniec, Chełmonie.

Reszta 63. p. p. z dyonem p. a. p. i dyonem p. a. c. i pozostałymi oddziałami 4. d. p. w rejonie Frydrychowo, Pluskowęsy.

II. Położenie npla.

Oddziały nplskiej 15. d. p. zostały odrzucone na linję cecha 112, Srebrniki, Marjanki, cecha 85 na zachód od Szychowo, Bielskie Budy, szk. Lipnica i Chełmonie.

III. Zadanie 4. d. p.

Dnia 19. VIII opanować linję rz. Strugi Rychnowskiej.

IV. Zamiar d-cy dywizji. Wykorzystując powodzenie dnia dzisiejszego, pobić w dniu 19. VIII npla, umocnionego nad rz. Strugą Rychnowską i usadowionego na jej przedpolu.

W tym celu dwa natarcia, główne na prawem, pomocnicze na lewym skrzydle, ubezpieczając się od południa wydzielonym oddziałem.

Godzina natarcia: 4.30.

V. Wykonanie. A. Natarcie główne: (północne)
pod rozkazami d-cy piech. dyw.
Skład: cały 14. p. p.

1 baon 67. p. p.

komp. sap. bez 1 plut.

Bezpośrednie wsparcie:

II/4. p. a. p. i 1 bat. z III/4. p. a. p.

Pas działania:

na północ: płc. granica dywizji,

na płd.: Frydrychowo (wyl.) Nw.

Kowalewo, Wlk. Rychnowo, Gronowo D.
(wszystkie m. włącznie).

Podstawa wyjściowa:

Przednia linja okopów, które biegną na zachód od Sierakowo aż na płc. od D. Szychowo.

Zadanie: zdobyć kolejno

1. Przedmiot: droga Mlewiec, Wlk. Rychnowo.

2. Przedmiot: linja rz. Strugi Rychnowskiej.

Po zdobyciu 2-go przedmiotu wykorzystać do linji D. Kamionka, Gronówko D. i Gronowo D, gdzie należy się pośpiesznie umocnić.

B. Natarcie pomocnicze
(południowe).

Pod rozkazami d-cy 67. p. p.

Skład: 67. p. p. (bez 1 baonu).

Bezpośrednie wsparcie:

III/4. p. a. p., (bez 1 bat.).

Pas działania :

na płc.: płc. granica natarcia głównego,
na płd.: Ostrowite Okopy (włącznie), Gapa (wyl.), Bielsk, Bielskie Budy, Wielka-
łaka, do Brzezinko D. (te miejscowości
włącznie).

Podstawa wyjściowa:

Przednia linja okopów, które biegną
na zachód od Szychowo D. aż na wschód
od Bielskie Budy.

Kolejne przedmioty natarcia :

1. Droga Rychnowo, Wielkałaka,
Józefat..

2. Rz. Struga Rychnowska.

Po zdobyciu 2-go przedmiotu wyko-
rzystać do linji wzgórz na płd. zach. Gro-
nowo D. i na wschód od Brzezinko D.,
gdzie należy się umocnić.

Utrzymywać stałą łączność z natar-
ciem głównem.

C. O d c i n e k o b r o n n y :

Pod rozkazami d-cy 1/63. p. p.

Skład : 1/63. p. p.

1 plut. komp. sap.,

plut. pion. 63. p. p.

Bezpośrednie wsparcie:

1 bat. z 1/4. p. a. p.

Pas działania :

granica płc. : granica płd. natarcia pomoc-
niczego,

granica płdn.: rz. Drwęca.

Z a d a n i e :

1. Zabezpieczyć płd. skrzydło dy-
wizji na wzgórzach 92 na płd. od Gapa,
109 na płd. od jeziora Okopy i w D. Ga-
jewo aż do chwili osiągnięcia przez na-
tarcie płd. celu pośredniego, wzgórz na
płd. zach. od Bielskie Budy i m. Elżanowo.

2. Następnie posunie się cały baon
jako straż boczna po osi Chełmoniec —

Chełmonie—Szewo—Młyniec; bateria bezpośredniego wsparcia jako towarzysząca. Stałą łączność utrzymywać z natarciem pomocniczym.

D. Oddział wydzielony:

Szwadron kaw. dyw. z plut. c. k. m. pod rozkazami d-cy szwadronu.

Zadanie: Posuwać się po osi Gołub—Elgiszewo—Łęga—Młyniec, osłonić lewe skrzydło dywizji i rozpoznać lasy na prawym brzegu Drwęczy między Dobrzyńcem i Młynem. Utrzymywać łączność przez patrole oficerskie z 3. br. kaw. i l/63. p. p.

E. Odwód dywizji.

Pod rozkazami d-cy 63. p. p.

Skład: 63. p. p. (bez 1 baonu).

Ugrupowanie: 1 baon we Frydrychowie, d-ca i 1 baon na płd. od Pluskowęsy.

Zadanie: być gotowym do interwencji na korzyść natarcia głównego lub też przeciwko działaniu npla z lasu na płc. od Elgiszewo; przesunięcie odwodu na rozkaz d-cy dywizji.

VI. Artylerja:

A) Podział:

1. Bezpośrednie wsparcie:

a) natarcia głównego przez II/4. p. a. p. i 1 bat. III/4. p. a. p. z rejonu Nowe Kowalewo.

b) natarcia pomocniczego przez — III/4. p. a. p. bez 1 bat. z rejonu Kowalewo.

c) odcinka obronnego—przez 1 bat. z I/4. p. a. p. z rejonu Frydrychowo D.

2. Działanie ogólne:

I/4. p. a. p. (bez 1 bat.) i I/8. p. a. c. z rejonu Pluskowęsy.

B) Zadanie.

1. Przygotowanie natarcia od godz. 4—4.30.

2. Następnie koncentracja ognia na poszczególne cele.

3. Grupa ogólnego działania będzie współdziałała z artylerją bezpośredniego wsparcia szczególnie przy koncentracjach natarcia głównego; pozatem przeciwbaterja.

C. Zmiana stanowisk:

Po zdobyciu 1-szych przedmiotów przesunięcie artylerji skokami do rejonu Marjanki, Szychowo D.

VII. Lotnictwo.

Eskadra obserwacyjna:

1. Przydzielili 1 samolot towarzyszący piechocie w natarciu głównym, 1 samolot towarzyszący piechocie w natarciu pomocniczym.

Samoloty te sfotografują niszczenia pierwszych przedmiotów natarć.

2. Samolotem rozpoznawczym o świecie rozpoznać lasy na płc. od rz. Drwęc między Dobrzyniem i Młynćem oraz strefy po obu stronach rz. Strugi Rychnowskiej od Młynca do Kamionki jez.

3. Współdziałanie z artylerją według rozkazów d-cy art. dyw.

4. Łączność z piechotą — wstęga białoczerwona.

5. Lotnisko pomocnicze—bez zmiany.

VIII. Łączność.

Oś łączności—Kowalewo —Szychowo — Gronowo D.

IX. M. p.d-ców

D-cy dyw. — początkowo Frydrychowo, następnie po osiągnięciu 1-go celu Szychowo D.

Po osiągnięciu 2-go celu Wielkałaka.

D-cy piech. dyw.—początkowo St. Kowalewo; po zdobyciu 1-go celu cecha 96 na zach. od Marjanki, po zdobyciu 2-go celu okopy nad Strugą Rychnowską.

D-cy 67. p. p. — na wzgórzu na płc.
od Bielsk; po zdobyciu 1-go celu Elżano-
wo, po zdobyciu 2-go celu M. Krupka.

X. Rozdzielnik: Przedkładam d-cy armji.

D-ca piech. dyw.	2 egz.	
„ kolumny półn.	1 „	
„ „ półn.	1 „	Dowódca 4. dywizji piech.
„ straży boczn.	1 „	(—) Dr. Zarzycki
„ kaw. dyw.	1 „	generał brygady.
„ art. dyw.	3 „	
„ saperów	1 „	Za zgodność:
„ esk. lotn.	1 „	szeft sztabu 4. d. p.
Szeft łączności	1 „	Skulski
D-ca 6. d. p.	1 „	mjr. szt. gen.
„ 3. br. kaw.	1 „	
Oddz. IV.		

U w a g a : Godzina 4.30, t. j. godzina
rozpoczęcia natarcia, rozumie
się w rzeczywistości ze wzglę-
dów manewrowych jako g. 6 ta.

Dowództwo 4. dywizji piechoty

L. dz. 94/IV.

rydrychowo, dnia 18. VIII g. 22.30.

Rozkaz operacyjny nr. 8.

C z ę ś ć II.

I. Granica strefy
dyw.

Bez zmian.

II. Służba int.

1. T. B. 2 przy oddziałach.
2. Stacja zaop.: St. Wrocki godz. 8-ma.
Służbę zapewni P. I. D.
3. Ruchy T. P.: sekcje nr. 2 zao-
patrzenia T. P. pobiorą o godz. 8-mej na
stacji zaop. Wrocki 1 dzień żywności
i przejdą do m. Lipnica na postój.
Sekcje T. P. nr. I rozdzielcze w m.
Pułkowo przejdą na godz. 15. do m. Piąt-

kowo, jako 1 punktu przeznaczenia, wysyłając stamtąd konnego łącznika do kwatery głównej dyw.

4. Zaopatrzenie w mięso.

a) Obora bydła i rzeźnia — Mł. Pułkowo ubije na godz. 13-tą 1 dzień świeżego mięsa i wyda wozom mięsnym oddziałów.

b) Wozy mięsne oddziałów pobiorą o godz. 13-tej 1 dzień świeżego mięsa i dołączą na godz. 15-tą do sekcji nr. I rozdzielczych d. p. w m. Piątkowo.

5. Szef Int. wykorzysta w pierwszej linii miejscowe zasoby dla zaopatrzenia oddziałów dywizji.

6. P. I. D. — st. Wrocki.

III. Służba uzbr.

1. Maksymalne zużycie na dzień 19. VIII.

4 jednostki ognia art.

2 jednostki ognia piech.

2. Zaopatrzenie:

st. zaop. w amunicję: st. Wrocki godz. 5-ta.

4. d. p. pobiera 4 jednostki ognia art.

Dwie jednostki ognia piech.

Służbę na st. zaop. zapewni P. U. D.

3. Środki oddane do dyspozycji d-cy A. D., kol. am. art. i piech. nr. 54, 55, 56 i 57., kol. tab. żywn. nr. 50, 51 w D. Karczewo o godz. 4.30.

4. Rozdzielanie amunicji:

a) artyl.: według zarządzeń d-cy A. D.,

b) piech: kol. am. z amunicją piechoty skierują się po pobraniu amunicji do m. Lipnica jako 1-go punktu przeznaczenia, gdzie otrzymają dalsze rozkazy.

5. Ewakuacja zepsutego sprzętu.

Sprzęt nie nadający się do naprawy w P. U. D. ewakuować na stację zaopatrzenia Wrocki za pomocą kol. am., udających się po amunicję.

6. P. U. D. — st. Wrocki.

IV. Służba inż. Kol. sap. przechodzi o godz. 2-giej do
i sap. dyspozycji szefa St. Inż. i Sap. w m. Pluskowęsy.

V. Służba sanit. a) Dodatkowe środki — bez zmiany.
b) Komp. sanit. rozwinięty główny punkt
opatrunkowy w m. Frydrychowo do godz.
5.30. Dwa pozostałe plutony przy Gł. P. O.

Szpital pol. nr. 400 — rozwinięty w
m. Wrocki.

Szpital pol. nr. 900 — nie rozwinięty
w m. Lipnica.

Kol. sam. sanit. w m. Frydrychowo
do dyspozycji szefa sanit.

Szpital ewakuacyjny armji — m. Brodnica.
St. ewak. dla 4. d. p. — st. Wrocki.

E w a k u a c j a
do gł. punktu opatrunkowego komp.
sanit. — środkami oddz.,

z gł. punktu opatrunkowego komp.
sanit. — staraniem szefa sanit.

VI. Służba wet. Szpital pol. koni armji — m. Brodnica.
St. ewak. dla 4. d. p. — st. Małki

Pkt. zborny dyw. — Podpluskowęsy.
Eskorta staraniem oddziałów z zaprowan-
towaniem 1 dzień.

VII. Służba tab. Kol. tab. 50, 51, 54, 55, 56 i 57 w
dyspozycji d-cy A. D. w D. Karczewo
godz. 4.30.

Kol. tab. 51 i 52 puste w m. Karce-
wo oczekują na rozkazy.

VIII. Poczta pol. Przybywa na stację zaop. Wrockio
godz. 8.00. Zmiana poczty w kwaterze ł.
o godz. 13-tej.

IX. Jeńcy. Punkt zborny armji — m. Brodnica.
„ przesyłkowy dyw. m. Pluskowęsy.
Jeńcy będą eskortowani :

a) do punktu przesyłkowego dyw. —
staraniem oddziałów,

b) do punktu zbornego armji — sta-
raniem plut. żand.

X. Zapora
policyjna.

Zieleń—Piątkowo — Owieczkowo — Li-
sewo.

Posterunek żandarmerji m. Frydrychowo.

O t r z y m u j ą :

D-ca armji — jako sprawozdanie.

„ P. D., 14., 63. i 67. p p.

„ A. D. — 4 egz.

„ Kaw.

Szef sap., łączn., sanit.

„ int., wet., żand.

K-mdt kwat. gł.

Oddz. III.

Dowódca 4. d. p.

(—) Dr. Zarzycki,
generał brygady.

Za zgodność:

szef sztabu 4. d. p.

(—) Skulski,
major szt. gen.

Dowództwo 15. dywizji piechoty.

Szef łączności.

L. dz. 16/tjn.

M. p., dnia 18. VIII godz. 20-ta.

Rozkaz łączności technicznej nr. 2.

(Dodatek do ogólnego rozkazu operacyjnego 15. d. p.
przeciwnatarcie w dniu 19. VIII)

Wchodzi w życie dnia 19. VIII godz. 4-ta.

Mapa 1:100.000.

I. Posterunki Dowództwo gr. op. — Toruń.

Dowództw. 15. d. p. — Gronowo.

W. skład, meld. — Gajówka 1 klm. na
płdn. miejsc. Kał-
dunek.

W. post. d. p.	— Gajówka 1 klm. na płdn. miejsc. Kał- dunek.
15. b. kaw.	— Gajówka 1 klm. na płdn. miejsc. Kał- dunek.
W. O. łączn. dla gr. obronnej	— Wielkałaka.
P. d.	— „
15. p. a. p.	— Rychnowo.
Art. dyw.	— Gajówka 1 klm na płdn. miejsc. Kał- dunek.
61. p. p.	— Wielkałaka.
62. p. p.	— Kałdunek.
Lotnisko	— Toruń

II. Oś łączności dywizji.

Toruń—Kowalewo dla grupy obronnej.
O ś p o m o c n i c z a.

Wielkałaka — Kałdunek, po natarciu
oś dla grupy nacierającej Kałdunek—Cheł-
monie—Kowalewo, poczem dla obu grup
przedłużenie osi Kowalewo—Lipnica.

III. Wysunięte Składnice Meldunkowe

Dla grupy obronnej Wielkałaka (wys.
o. łączn.)

Dla grupy nacierającej Kałdunek.
Po osiągnięciu Kowalewa zostaje zor-
ganizowana jedna składnica meldunkowa
Kowalewo.

S k ł a d i u p o s a ż e n i e.

Wysunięty ośrodek łączności—Wielka-
łaka.

Dowódca kpt.
ze sztabu 15. d. p.

Pomocnik techniczny por. Garczyński
Władysław z komp. tel. nr. 15.

Wyposażenie : 2 jeźdźców
2 cyklistów
1 motocykl
2 obserwatorów
2 pisarzy.

Sprzęt : Łącznica 20 klapkowa
2 ap. optyczne.

Personel : 1 sekcja telegraficzna.
Składnica meldunkowa Kałdunek.
D-ca kpt. ze
sztabu 15. d. p.

Pomocnik techn. por. rez. Namysłowski
z komp. tel. nr. 15.

Wyposażenie : 4 jeźdźców
4 cyklistów
2 obserwatorów
2 pisarzy.

Sprzęt : Łącznica 20 połączeń.
2 aparaty optyczne.

Personel : 1 sekcja telegraficzna.

IV. Łączność drurowa.

Patrz załącznik nr. 1.

Po osiągnięciu Kowalewa obydwie składnice schodzą się w jedną w Kowalewie.

Wszystkie instalacje mają być ukończone przed godz. 4-tą.

Osie łączności zawierają po 4-ry przewody, z których 2 przewody na osi Wielkałąka — Kałdunek, rezerwowane są dla wyłącznego użytku artylerji. W razie posuwania się jednostki podwładne dołączają się do najbliższych central.

Instalacje i urządzenia wykonane na osi dywizji przez jednostki podwładne będą przejmowane i rozbudowane przez oddziały wojsk łączn. dywizji.

V. Łączność
bez drutu.

Sygnały wywoławcze — długość fal —
płachty.

Stacja	O falach nie- gasnących		O falach gasnących		Płach- ty	Uwagi
	Sygn. wywoł.	Dł. fal	Sygn. wywoł.	dł. fal		
15. d. p.	ra 2	560	—	—		
W. skł. ldu.	—	—	—	—		
W. o. łączn.	—	—	—	—		
P. D.	—	—	—	—		
Gr. nacierająca	—	—	—	—		
61. p. p.	—	—	—	—		
64. p. p.	—	—	—	—		
A. D.	—	—	rk 4	270		st.odh.
15. p. a. p.	—	—	—	—		
7. d. a. c.	—	—	rs 7	270		st.odh.
1/15. p. a. p.	—	—	rd 1	270		st.odh.
11/17. p. a. p.	—	—	—	—		
Płatowiec piech.	—	—	kg 3	270	 Wstęga biało- czerw.	
„ art.	—	—	ls 6	12 x- bów 120 m.		

VI. Łączność
optyczna.

Załącznik nr. 2.

Przy wys. skł. meld. oraz w. o. łączn. znajdować się będą centrale optyczne (po 2 aparaty) oddziały starać się będą nawiązać łączność z centralą w miarę warunków topograficznych. Centrale posuwać się będą razem z wys. skł. meldunk.

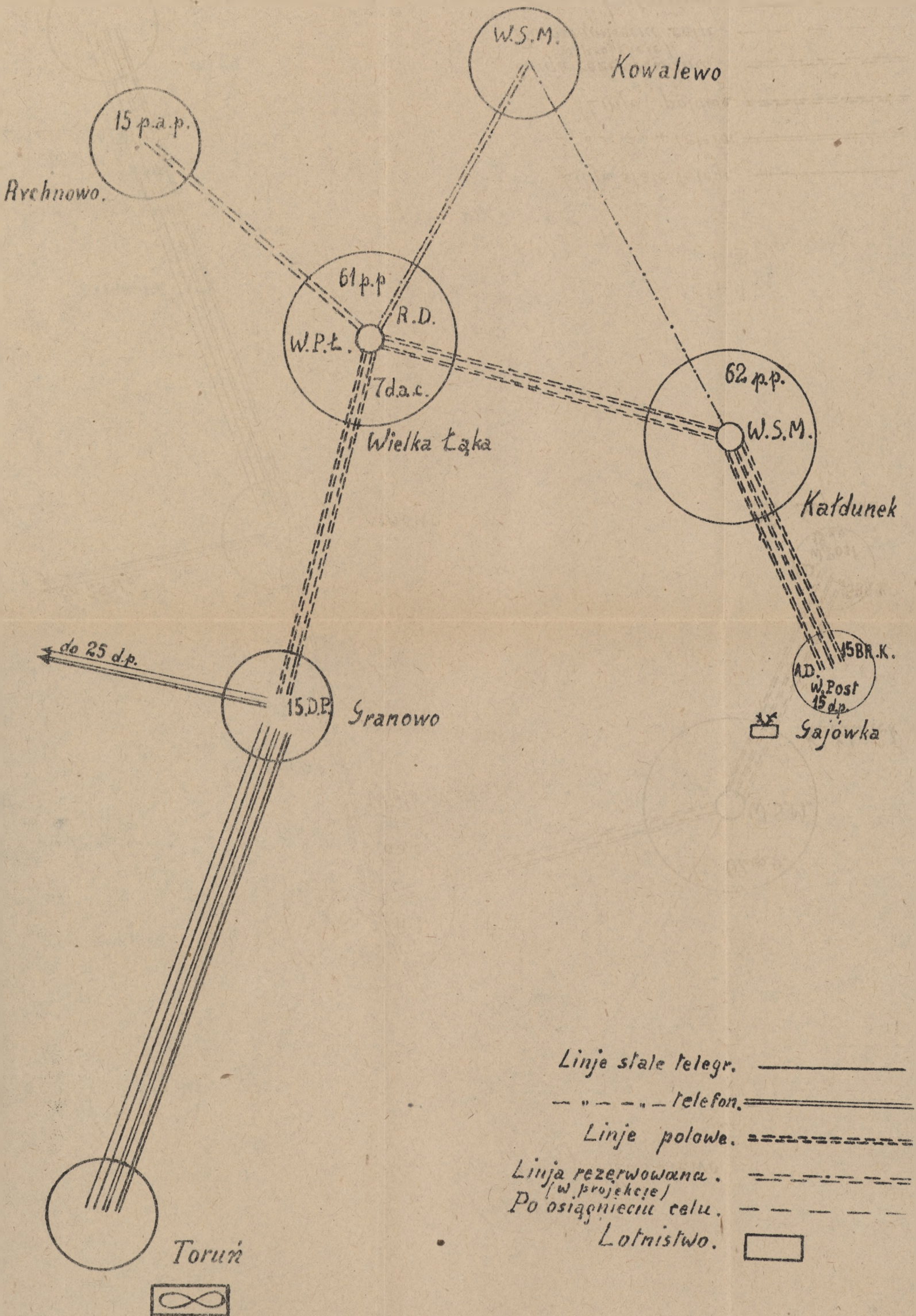
VII. Łączność
zapomocą
łączników.

a) psy meldunkowe.
Oddane do dyspozycji 61. p. p.
(4 sztuki dwukierunkowe).

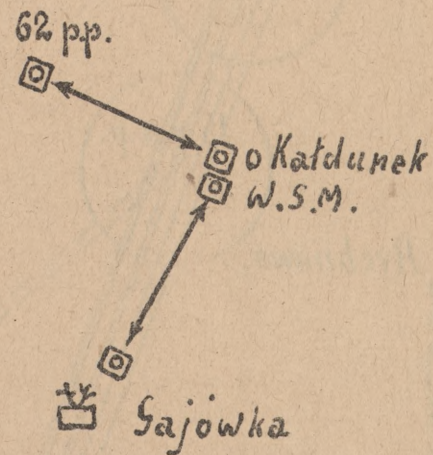
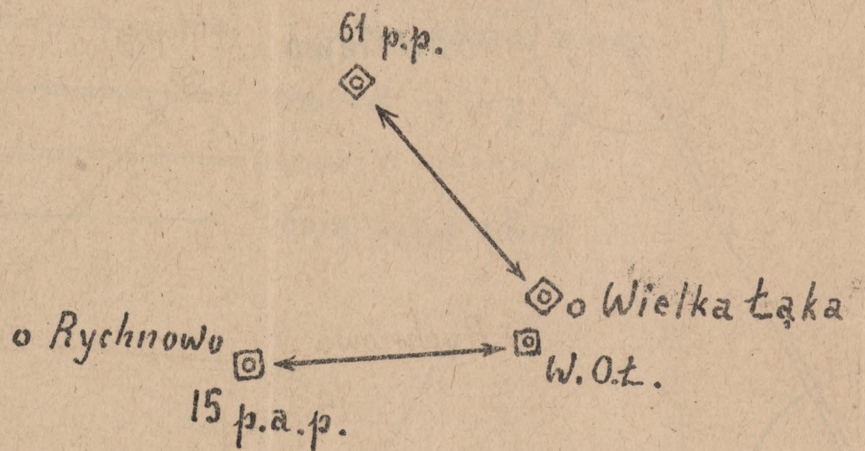
b) Jeźdźcy.

4 jeźdźców przy dowódcy d. p.

2 jeźdźców przy wys. skład. meld.

Łączność optyczna

2 jeźdźców przy wys. o. łączn.

Ponadto dowódca 15. b. kaw. wydzieli 1 pluton jeźdźców, którzy w czasie natarcia utworzą łańcuchy jeźdźców meldunkowych pomiędzy brygadą kawalerji, a posuwającymi się pułkami dla przekazywania meldunków.

c) Cykliści.

po 2-ch do: wys. skład. meldunk.
wys. o. łączn.
bryg. kaw.
wys. post. d-cy dyw.

d) Motocykl.

utrzymuje łączność pomiędzy wys. skład. meldunk. Kałdunek i Wielkałaka.

VIII. Kod sygnał.
umówionych.

a) Zapomocą ogni sztucznych.

1. Sygnały piechoty.

Własna artylerja ostrzeliwuje nas — rakietą czerwoną.

Przedłużyć ogień chcemy iść na-przód — rakietą zieloną.

Żądamy ognia zaporowego — rakietą białą.

Cel osiągnięty — rakietą żółtą.

2. Sygnały lotnika.

Regulaminowe, ponadto cel osiągnięty — rakietą żółtą.

b) Zapomocą płacht sygnałowych.

Według sygnałów przesłanych do oddziału wraz z kodem trzechliterowym.

IX. Szyfrowanie.

a) Szyfr operacyjny gama 1
Szyfr służbowy delta 5.

b) Klucz do szyfrowania wspól-rzędnych

B i a ł y k o g u t
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

c) Szyfrowanie miejscowości.

Jak w rozkazie na dzień 18. VIII, ponadto: Gajówka 47, Kałdunek 50, L. Skępsk 51, Fraksztyn 52, Gapa 48.

Liczyby od 61 do 70 dla 15. b. kaw.

Liczyby od 71 do 80 dla 62. p. p.

Liczyby od 81 do 90 dla 61. p. p.

Liczyby od 91 do 99 dla 15 p. a. p.

X. Zarządzenia
specjalne
użycia środków
łączn.

Centrala dywizji poda czas do wiadomości wszystkich oddziałów o godz. 4.30.

XI. Zaopatrzenie
w materiał.

W kompanji telegr. dyw. nr. 15. w miejscu postoju dowództwa 15. d. p.

XII. Charaktery-
styka tech-
niczna.

Sygnały wywoławcze i cechy techniczne w punkcie IV.

Jednostki	Kryptonimy	Sygnały wywoławcze telegr. i optyczne
D-two grupy op. [Toruń	Kraków	Kr.
D-ctw. 15. d. p.	Roman	Ro.
Wys. skład. meld.	Poznań	Po.
Wys. post. 15. d. p.	Grudziądz	Gr.
Wys. o. łączn.	Bydgoszcz	Bd.
15. b. kaw.	Sanok	Sa.
P. D.	Lwów	Lw.
Art. dyw.	Konrad	Ko.

Jednostki	Kryptonimy	Sygnały wywoławcze telegr. i optyczne
64. p. p.	Jan	Ja.
61. p. p.	Leon	Le.
Lotnisko	Warszawa	Wr.
15. p. a. p.	Gdańsk	Gd.
1/15. p. a. p.	Tczew	Tw.
11/17. p. a. p.	Henryk	Hr.
7. d. a. c.	Józef	Je.

Zatwierdzam:
Szeł sztabu 15. d. p.
(—) Krogulski,
mjr. szt. gen.

Szeł łączności 15. d. p.
(—) Doskoczyński mjr.

Dowództwo 4. d. p.
Szeł łączności
L.

M. p., dnia 18. VIII godz. 22.

Rozkaz łączności technicznej nr. 8.

- I. Posterunki
dowództw
- II. Oś łączności
- III. W. S. M.

patrz rozkaz operacyjny
4. d. p. § VIII, IX.

Wysunięta składnica meldunkowa
otwarta od godz. 24. dnia 18. VIII w m.
Frydrychowo.

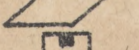
Miejsce przesunięcia się W. S. M.
Szychowo }
Wielkałaka } na rozkaz d-cy 4. d. p.
Ewentualne dalsze miejsca przesunięć
zostaną podane dodatkowo.

- IV. Połączenia Wszelkie prace ukończyć do godz.
telefoniczne. 1-szej, dnia 19. VIII.

V. Połączenia
radjo-telegraf.

a) naziemne.

Sieć radjo — wolna.

Stacja	O falach neg.		O falach gasn. wzgl. modulow.		Plachty
	Sygn. wyw.	Długość fali	Sygn. wyw.	Długość fali	
4. D. P.	A. Z. U.	1300	BDA	750	
W. S. M.	—	—	WSJ	270	
14. p. p.	—	—	KC2	310	
63. p. p.	—	—	OD3	310	
67. p. p.	—	—	P13	310	
4. p. a. p.	—	—	AP1	270	
1/8 p. a. c.	—	—	CK1	270	
1/4 p. a. p.	—	—	POL	270	
II/4 p. a. p.	—	—	OL2	270	
III/4 p. a. p.	—	—	LW3	270	

b) n a p o w i e t r z n e.

Plat. piech.	—	—	PLW	270	Wstęga biało-czerwona
Plat. art.	—	—	TAR	270	Wst. zielona

VI. Połączenia
optyczne.

Centrala optyczna otwarta od godz.
24. dnia 18. VIII.

Stanowiska w myśl rozkazu D-cy
W. S. M.

VII. Połączenia
środków żywych

Bez zmian.

VIII.

Niezmienione.

IX. Szyfrowanie.

Niezmienione.

Z wyjątkiem szyfrowania miejscowości.

82 — Bielsk	91 — Józefat
83 — Brzezinko	92 — Kota 92. Płd. [Gapa
84 — Cecha 96	93 — Kota 109
85 — Cecha 112	94 — Łęga
86 — Elżanowo	95 — Marjanki
87 — Frydrychowo	96 — Pluskowęsy
88 — D. Gajewo	97 — Szewy
89 — D. Gapa	98 — D. Szychowo
90 — Gronowo	99 — Wielkałaka

X. i XI.

Niezmienione.

XII.

Niezmienione.

Zatwierdzam :

Szef łączności 4. d. p.

Szef sztabu 4. dyw. p.

(—) Tomalak, mjr.

Dowództwo piechoty dywizyjnej
4. dywizji piechoty
L. dz. 7/op.

M. p., dnia 18. VIII 25 r. g. 24.

Rozkaz operacyjny nr. 7.

Natarcie północne.

Mapy 1 : 1000.000 Gołub—Dobrzyń—Toruń.

I. Położenie
własne.

Na froncie 4 d. p. jesteśmy w bezpośrednim kontakcie z nplem w przeciętnej odległości od niego 500 mtr.

II. Położenie
npla.

Oddziały nplskie 15. d. p. zostały odrzucone na linię cechia 112 Srebrniki, Marjanki, cechia 85 na zach. od Szychowo, Bielskie Budy, szkoła Lipnica i Chelmonie.

III. Zadanie i za-
miar d-cy 4. d. p.

Dnia 19. VIII opanować linię rz. Struga Rychnowska przeprowadzając dwa natarcia: natarcie główne na prawem skrzydle, a pomocnicze na lewem.

IV. Zadanie na-
tarcia głównego.

Wykorzystując powodzenie dnia dzisiejszego pobić npla umocnionego nad rz. Struga Rychnowska i usadowionego na jej przedpolu, przeprowadzając natarcie w pasie działania:

Północna granica natarcia głównego północna granica dywizji.

Południowa granica natarcia głównego Frydrychowo (wyłącznie) — Nowe Kowalewo—Wlk. Rychnowo — Gronowo D. (wszystko włącznie).

V. Myśl prze-
wodnia d-cy na-
tarcia gł.

Uderzyć mocnem prawem skrzydłem — zajmując wpierw dominujące wzgórze 112 i prowadzić natarcie po osi: wzgórze 112 — m. Srebrniki — m. Rychnowo i dalej wzdłuż toru kolejowego obchodząc z południa jezioro Kamionka i zabezpieczając prawe skrzydło w przesmyku pomiędzy jeziorem Komionka i jeziorem Mlewiec. Odwód głównego natarcia wzdłuż toru kolej. na m. Toruń.

VI. Wykonanie.

A) Natarcie.

D-ca — d-ca 14. p. p.

Skład — 14. p. p.

Ugrupować się do godz. 3-ciej, zajmując podstawę wyjściową do natarcia na linii okopów od wschodnich spadów wzgórza 112 (włącznie) do toru kolejowego włącznie.

I. cel natarcia : droga Mlewiec—Wlk. Rychnowo,

II. cel natarcia : linja rz. Struga Rychnowska.

Dla zdobycia 1-go celu przeprowadzić natarcie w 2-ch skokach. 1-szy skok : wzgórze 112 m. Srebrniki, m. Marjanki. 2-gi skok : wzgórze na linji drogi Mlewiec—Rychnowo Wk. od Rychnowa włącznie do Borówno wyłącznie.

Dla zdobycia 2-go celu przeprowadzić natarcie w 2-ch skokach :

1-szy skok : wzgórze 94 (na pld. od jez. Kamionka) zach. skraj lasu (na wschód od Gronówko D.) do wzgórza 94 (na wschód od Gronówko D.).

2-gi skok : linja Kamionka D. — Gronówko D. i Gronowo D., gdzie na wzgórzach należy pośpiesznie się umocnić.

U b e z p i e c z e n i e : dla zabezpieczenia prawego skrzydła d-ca 14. p. p. wydzieli jedną komp. z plut. c. k. m., która będzie posuwać się wzdłuż północnej granicy pasa działania. Po zajęciu przesmyków między jeziorem Kamionka i jez. Mlewiec umocnić się, zabezpieczając prawe skrzydło natarcia.

Początek natarcia o godz. 4.30.

B) O d w ó d.

D-ca — d-ca 1/67. p. p.

Skład — 1/67 p. p.,

komp. saperów (bez 1 plut.)

Zająć stanowisko wyjściowe o godz. 3.00 w rejonie dworzec Nowe Kowalewo. Posuwać się wzdłuż toru kolejowego Kowalewo-Toruń w odległości 1500 mtr. za 14. p. p.

C) Artylerja bezpośredniego wsparcia.

D-ca -- d-ca II/4. p. a. p.,

Skład — II/4. p.a.p. i 1 bat. III/4. p.a.p.

Artylerja bezp. wsparcia oraz grupa ogólnego działania wykonają w myśl rozk. dcy A. D. od godz. 4--4.30 przygotowanie natarcia, działając na obiekty 1-go skoku.

Wykonanie natarcia w ścisłym porozumieniu z d-cą 14. p. p. i d-cami baonów 1-szej linii.

Po zdobyciu 1-go celu natarcia, przewidziane przesunięcie artyl. do. rej. Marjanki.

Po zajęciu przedmiotów 1-go celu przesunąć się skokami w rejon na zachód od Marjanki w celu wsparcia natarcia na przedmioty 2-go celu.

D) Saperzy.

Po sforsowaniu rz. Strugi Rychnowskiej, przygotować dwie przeprawy w rejonie na pld. od jez. Kamionka do pld. granicy natarcia dla artylerji i taborów bojowych.

VII. Lotnictwo.

Znak rozpoznawczy płatowca towarzyszącego piechocie — wstęga białoczerwona.

VIII. Łączność.

a) taktyczna:

d-ca 14. p. p. nawiąże łączność z 5. d. p.

b) natarcie południowe utrzymuje łączność z natarciem pół. (głównem).

c) Oś łączności natarcia głównego po oś natarcia.

d) Oś łączności dywizji: Kowalewo—Rychnowo — Gronowo D.

IX. M. p. d-ców : a) Początkowo St. Kowalewo, po zdobyciu 1-go celu cechia 9 na zachód od Marjanki, a po zdobyciu 2-go celu okopy nad Strugą Rychnowską.

b) D-cy 14. p. p. początkowo przy baonie odwodowym, później po osi natarcia.

O t r z y m u j ą : D-ca piechoty dywizyjnej

D-ca 4. d. p. — jako sprawozdanie (—) Dowoyno-Sołohub

„ 14. p. p. płk. szt. gen.

„ 1/67. p. p.

„ II/4. p. a. p.

„ III/4. p. a. p.

„ komp. sap.

} do wykonania

Za zgodność:

oficer sztabu piech. dyw.

(—) Janisz,
kapitan.

Dowództwo 14. pułku piechoty

L. dz. 12/op.

M. p. 18. VIII b. r. godz. 24.

Rozkaz operacyjny nr. 12.

Natarcie w dniu 19. VIII.

Mapy 1 : 100.000 Gołub—Toruń.

I. Położenie

własne.

4. d. p. osiągnęła linię: wschodni skraj Sierakowo, St. Kowalewo—Nowe Kowalewo—Bielsk—Gajewo—Chełmoniec, stojąc w bezpośrednim kontakcie z nieprzyjacielem.

14. p. p. na odcinku od Sierakowa włącznie do szosy Kowalewo—Toruń wyłącznie; na północ 6. d. p., na południu w bezpośrednim kontakcie 67. p. p.

II. Położenie

nieprzyjaciela.

Przed pułkiem zajmuje nieprzyjaciół wzgórze cechia 112 wschodni skraj m. Srebrniki—m. Marjanki cecha 86 na szosie 1 klm na północ Elżanowa.

III. Zadanie pułku 14. p. p. wchodzi w skład natarcia głównego (północnego) którego zadaniem jest rozbić nieprzyjaciela nad rzeką Strugą Rychnowską i wykorzystanie do zajęcia linii D. Kamionka—Gronówko D. i Gronowo D.

Skład natarcia głównego:

D-ca, dowódca piechoty dywizyjnej, 14. p. p., I/67. p. p., 1. kompania saperów (bez jednego plutonu): wsparcie artylerji II/4. p. a. p. + 1 bateria III/4. p. a. p. — Pas działania od północnej granicy dywizji do linii Nowe Kowalewo — Wlk. Rychnowo—Gronowo D., wszystkie miejscowości włącznie.

Natarcie główne przeprowadza 14. p. p. w pasie działania natarcia północnego, uderzając silnem prawem skrzydłem wzdłuż osi cecha 112—Srebrniki—Rychnowo—tor kolej. Kowalewo—Toruń

Odwód dowódcy natarcia I/67. p. p. posuwa się wzdłuż toru kolejowego.

IV. Wykonanie. Ugrupowanie na godz. 3-cią:

Podstawa w pierwszej linii:

wyściowa II/14. p. p. wschodni skraj m. Sierakowo cecha 102,

własna przednia linja. I/14. p. p. wschodni skraj stacji kolejowej Kowalewo,

III/14. p. p. w odwodzie 500 m. za II/14. p. p.

Cele do osiągnięcia:

A) Droga Mlewiec—Wlk. Rychnowo:

Dwa skoki: 1. II/14. p. p. cecha 112 m. Srebrniki

I/14. p. p. m. Marjanki

2. II/14. p. p. m. Rychnowo
I/14. p. p. Wlk. Rychnowo.

Po osiągnięciu celu 1. skoku wydzieli II/14. p. p. 4. komp. z plutonem c. k. m. z zadaniem ubezpieczenia od północy natarcia pułku, przez kolejne opanowanie cechy 100 u skrzyżowania szos Mlewiec, zachodniego skraju Nowy Dwór i zamknięcia przejścia między jeziorami Mlewiec i Kamionka.

B. Zachodni brzeg rzeki Strugi Rychnowskiej:

II/14. p. p. cecha 94 1 klm. na płd-wschód Kamionka D., I/14. p. p., zachodni skraj lasu 1 klm. na północny wschód Gronówko D.

C. Linja D. Kamionka—Gronówko D.—Gronowo D.

II/14. p. p. Kamionka D.—cecha 95 1 klm. na południe Kamionki D.

I/14. p. p. Gronówko D. cecha 107—Gronowo D.

Na tej linii należy się umocnić; 4. komp. z plutonem c. k. m. pozostaje do zamknięcia przejścia między jeziorami Nowy Dwór.

III/14 p. p. posuwa się 800 m. za II/14 p. p. po osiągnięciu ostatecznego celu, pozostaje w odwodzie na cecha 94, 1 i pół klm. na południowy wschód m. D. Kamionka.

Początek natarcia godz. 4.30.

Artylerja:

Od godz. 4. do 4.30 ogień niszczący na cele 1 skoku cecha 112—Srebrniki—Marjanki przez artylerję bezpośredniego wsparcia oraz grupę ogólnego działania, następnie wsparcie II/4. p. a. p. + 1 bateria III/4. p. a. p. z rejonu Nowe Kowalewo.

Po osiągnięciu drogi Mlewiec—Wlk. Rychnowo przewidziane podciągnięcie do rejonu Marjanki.

V. Łączność.

Oś łączności — oś natarcia pułku; między baonami i d-twem pułku przez gońców konnych i pieszych, z dowódcą natarcia staraniem dowództwa pułku.

Z 67. p. p. staraniem l/14. p. p. z 6. d. p., zapomocą plut. konnych wywiadowców (bez jednej sekcji), który wyruszy o godz. 4-tej z Sierakowo na Orzechówko—Ryńsk.

Moje miejsce:

Od godz. 4-tej cecha 102 Sierakowo, podczas natarcia między II, a l/14. p. p. po osi natarcia.

Po zajęciu ostatecznego celu, przy odwodzie cecha 94.

VI. Lotnictwo.

W natarciu towarzyszy pułkowi płatowiec oznaczony wstęgą białą-czerwoną; po osiągnięciu celi A) i B) wytyczyć pierwszą linię, oraz na każde żądanie lotnika.

Za zgodność:

X. X.
kapitan.

Dowódca pułku:

(—) Pilarz, ppłk.

Rozdzielnik:

Przedkładam:

D-ca piechoty dywizyjnej.

Do wiadomości:

D-ca artylerji.

Do wykonania:

D-cy I, II i III baonu.

Dowództwo 67. pułku piechoty
l. dz. 43/op.

M p. 18. VIII. b. r. godz. 23.15.

Rozkaz operacyjny nr. 9.

(natarcie dnia 19. VIII)

Mapy 1 : 100.000 Gołub—Toruń.

I. Położenie własne.

Na froncie 4. d. p. jesteśmy w bezpośrednim kontakcie z nplm. Własne linje są przeciętnie oddalone od npla 500 mtr.

67. p. p. z jednym dyonem art. zajmuje pododcinek od pld. granicy 14. p. p. (m. Pluskowęsy—N. Kowalewo wł.) do linji Ostrowite—D. Gapa—Bielsk.

Baon 63. p. p. w rejonie: Gajewo—Chelmoniec—Chelmonie.

II. Wiadomości o npl.

Oddziały npl. 15. d. p. zostały oddrzucone na linję cecha 112—Srebrniki—Marjanki — cecha 86 na zach. od Szychowo—Bielskie Budy—szkoła Lipnica i Chelmonie.

III. Zamiar d-cy dyw.

Wykorzystując powodzenie dnia dzisiejszego pobić w dniu 19. VIII npla umocnionego nad rz. Strugą Rychnowską i usadowionego na jej przedpolu.

W tym celu dwa natarcia:

Główne: (14. p. p. i I/67. p. p.) zdobyć kolejno:

1. droga Mlewiec—Wielkie Rychnowo.
2. linję rz. Strugi Rychnowskiej.

Pomocnicze: (67. p. p. bez I/67 p. p.) zdobyć kolejno:

1. drogę Rychnowo — Wielkąłąkę -- Józefat.
2. rz. Struga Rychnowska.

Odcinek obronny: (I/63. p. p.) zabezpiecza pld. skrzydło dyw. na wzgórzach 92 na pld. od Gapa, 109, na pl.

od jeziora Okopy i D. Gajewo aż do osiągnięcia przez 67. p. p. wzgórz na pld. zachl. od Bielskie Budy i m. Elżanowo, następnie posuwa się jako straż boczna po ośi: Chelmoniec—Chelmonie—Szewy—Młyniec (bat. bezpośr. wsparcia).

IV. Zadanie i zamiar d-cy 67. p. p. Natarcie pomocnicze przeprowadzić jednym baonem w pierwszej linii, jednym w drugiej linii.

D - c a — d-ca 67. p. p.

Skład — II i III/67. p. p.

III/4. p. a. p. (bez jednej bat.) art. bezpośr. wsp.

Pas działania: płc.: Frydrychowo wł. — N. Kowalewo wyl. Wielkie Rychnowo wyl. — Gronowo D. wyl., pld. Ostrowite Okopy wł. — Gapa wyl., Bielsk wł. — Bielskie Budy wł. — Wielkałaka wł. — Brzezinko D. wł.

Podstawa wyjściowa: przednia linja okopów, która biegnie na zachl. od Szychowo D. aż na wschód od Bielskie Budy.

Czas wyruszenia: 4.30.

V. Wykonanie.

W pierwszej linii: II 67. p. p.
Zadanie: przeprowadzić natarcie wpaśie działania pułku osiagając skokami kolejno przedmioty:

1. droga Rychnowo—Wielkałaka—Józefat.

2. rz. Struga Rychnowska.

Po osiągnięciu 2-go przedmiotu wykorzystać do linji wzgórz na pld. zachl. Gronowo D. i na wsch. od Brzezinko D., gdzie się umocnić.

W drugiej linii: III 67. p. p.

Zadanie: ugrupuje się 1.200 mtr. za lewym skrzydłem w ten sposób, by móc również działać w kierunku na południe.

Artylerja: Bezpośrednie wsparcie natarcia pomocniczego przez III 4. p. a. p. (bez 1. bat.) z rejonu Kowalewo.

Zadanie: 1. Przygotować natarcie od godz. 4—4.30.

2. Koncentracja ognia na poszczególne cele natarcia.

3. Po zdobyciu 1-szego przedmiotu przesunięcie art. skokami do rejonu Szychowo D.

Łączność: Z d-cą pulku do cechy 84 (Bielsk), Elżanowo po zdobyciu pierwszego przedmiotu,

m. Krupka po zdobyciu drugiego przedmiotu.

Z nat. głównem: (na plc. — 14. p. p.) 1. plut. + drużyna c. k. m. wydzieli II/67. Posuwa się wzdłuż ptn. granicy natarcia pomocniczego.

Z lotnikiem: rakiety, płachty.

Lotnictwo: Przydzielony do pomocniczego natarcia samolot sfotografuje zniszczenie pierwszego przedmiotu natarcia. Łączność z piechotą — wstęga białoczerwona.

Tabor: Część I. za baonami.

Część II. — otrzyma specjalne rozkazy.

VI. Różne.

Zarządzenia gospodarcze — dla pa-mięci.

VII. M. p. d-cy.

Cecha 84. Bielsk (pln.)

Elżanowo po zdobyciu pierwszego przedmiotu.

M. Krupka — po zdobyciu drugiego przedmiotu.

VIII. Rozdzielnik.

1. D-ca 4. d. p.	}	Przedkładam

do wykonania. |
2. „ p. d. 4. d. p.		
3. D-ca 1. II. III/67. p. p.		
4. III/4 p. a. p.		
5. Esk. lot.		

Dowódca 67. pułku piechoty
(—) Mielnik, pułkownik.

Dowództwo 63. pułku piechoty (Tor.)

L. dz. 90/III tj.

M. p., 18. VIII 1925 r. godz. 23.

Rozkaz operacyjny nr. 7.

I. Położenie 4. d. p. w bezpośrednim kontakcie
własne. z nplem.

II. Położenie Nieprzyjacieli na linii cechy 112.
npla. Srebrniki, Marjanki, cecha 86 na zachód
od Szychiowa, Bielskie Budy, szkoła
Lipnice i Chełmonie.

III. Zadanie Dnia 19. VIII opanować linię rz.
4. d. p. Strugi Rychnowskiej.

IV. Zamiar dow. Pobić w dniu 19. VIII npla umocnio-
dyw. nego nad rz. Strugą Rychnowską.
W tym celu dwa natarcia główne
na prawem, pomocnicze na lewem
skrzydle ubezpieczając się od południa
wydzielonym oddziałem.

Godzina natarcia: 4.30.

V. Wykonanie. A. Natarcie główne (pół-
nocne).

Pod rozkazami d-cy piechl. dyw. 3
baony 14. p. p. i 1 baon 67. p. p., komp.
sap. bez 1 plut., bezpośrednie wsparcie
II/4. p. a. p. i 1 bat. z III/4. p. a. p.

Pas działania na płc.: płc. granica dywizji na pld. Frydrychowo (wył.), Nw. Kowalewo, W. Rychnowo, Gronowo (wszystkie m. włącznie).

B. Natarcie pomocnicze (południowe).

Pod rozkazami d-cy 67. p. p. Skład 67. p. p. (bez 1 baonu) bezpośrednie wsparcie III/4. p. a. p. (bez 1 bat.).

Pas działania na płc.: płc. granica natarcia głównego. Na pld.: Ostrowite okopy (włączn.), Gapa (wył.), Bielsk, Bielskie Budy, Wielkałaka do Brzezinka D. (ta m. włącznie).

C. Odcinek obronny:

Pod rozkazami d-cy III/63. p. p.

Skład: I/63. p. p., 1 plut. komp. sap., pluton pionierów 63. p. p.

Bezpośrednie wsparcie: 1 bat. z I/4. p. a. p. Pas działania granica płc., granica pldn. natarcia pomocniczego. Granica pld. rz. Drwęca.

D. Oddział wydzielony:

Szwadron kaw. dyw. z plut. c. k. m. pod rozk. dow. szwadronu.

Zadanie: łączność z 3. bryg. kaw. i I/63. p. p.

Osłaniać lewe skrzydło dywizji i rozpoznaczać na prawym brzegu rz. Drwęcy.

E. Odwód dywizji:

Pod moimi rozkazami.

Skład I/63. p. p. i II/63. p. p. Ugrupowanie: II/63. p. p. we Frydrychowie, dowództwo pułku i I/63. p. p. w fałdach terenowych 1200 m. na pldn. od Napole.

Zadanie: Być gotowym do interwencji na korzyść natarcia głów-

nego lub też przeciwko działaniu
npla z lasu na płc. od Elgiszewo;
przesunięcie odwodu tylko na roz-
kaz d-cy dywizji.

VI. Artylerja.

P o d z i a ł :

- 1) bezpośrednie wsparcie jak powyżej,
- 2) działanie ogólne 1/4. p. a. p. (bez
1 bat. i 1/8. p. a. c.)

VII. Lotnictwo.

Piechocie zostały przydzielone 2
samoloty, znak rozpoznawczy wstęga
biało-czerwona.

VIII. Łączność.

a) Oś łączności — Kowalewo — Szy-
chowo — Gronowo D.

b) Z dow. 4. dyw. piech. 1 podof.
i 3 wywiad. konnych.

IX. Wywiad.

1 oficer i 2 sekcje wywiadowców
konnych na cechę 109 na płc. wschód
od stacji kolejowej Chelmoniec.

Z a d a n i e: Obserwacja przedpola
w kierunku Chelmonie, Franksztyn i
Skępsk i meldunki o ruchach npla
z tych okolic.

X. M. p. d-cy
dyw.

Początkowo Frydrychowo potem
Szychowo D. Moje miejsce postoju
w Napolu.

Otrzymują :

D-ca 4. dyw. piech. jako meldunek.

D-cy 1/63 p. p. i II/63. p. p. }

Dow. wywiad. konnych. }

do wykonania.

Dowódca 63. pułku piech. (Tor.)

(—) Krynicki, pułkownik.

D-ca artylerji dywizyjnej
4. d. p.

Frydrychowo, dnia 19. VIII godz. 23.

Plan użycia artylerji.

Mapa 1 : 100.000 Gołub—Toruń.

I. Położenie własne.

Tak na froncie 4. d. p., jak i na froncie 6. d. p. i 3. br. kaw. jesteśmy w bezpośrednim kontakcie z nplem.

Własne linje są przeciętnie oddalone od npla 500 m.

Położenie szczegółowe 4. d. p.:

14 p. p. z dyonem p. a. p. zajmuje odcinek od płc. granicy dywizji do linji m. Pluskowęsy—Nw. Kowalewo włącznie.

67. p. p. z 1 dyonem p. a. p. od płd. granicy 14. p. p. do linji Ostrowite, D. Gapa, Bielsk włącznie.

Baon 63 p. p. w rejonie Gajewo, Chełmoniec, Chełmonie.

Reszta 63. p. p. z dyonem p. a. p. i dyonem p. a. c. i pozostałymi oddziałami 4. d. p. w rejonie Frydrychowo, Pluskowęsy.

II. Położenie npla.

Oddziały nplskiej 15. d. p. zostały odrzucone na linję cecha 112, Srebrniki, Marjanki, cecha 85 na zachód od Szychowo, Bielskie Budy, szk. Lipnica i Chełmonie.

III. Zadanie 4. d. p.

Dnia 19. VIII opanować linję rz. Strugi Rychnowskiej.

IV. Zamiar d-cy dywizji.

Wykorzystując powodzenie dnia dzisiejszego, pobić w dniu 19. VIII npla, umocnionego nad rz. Strugą Rychnowską i usadowionego na jej przedpolu.

W tym celu dwa natarcia, główne na prawem, pomocnicze na lewem skrzydle, ubezpieczając się od południa wydzielonym oddziałem.

Godzina natarcia : 4.30.

V. Organizacja
artylerji.

D-ca art. dyw. pułk. Bzowski.

G r u p a	O d d z i a ł y	Wspierane jednostki
Północna d-ca kpt. Żyliński	II/4. p. a. p. i jedna baterja III/4. p. a. p.	14. p. p. i je- den baon 67. p. p.
Południowa d-ca kpt. Wargin	III/4. p. a. p. bez jednej baterji	67. p. p. bez jednego baonu.
(Odcinek obronny)	Jedna bat. armat I/4. p. a. p.	I/63. p. p.
Grupa ogólnego działania d-ca mjr. Landau	I/4. p. a. p. bez jed- nej baterji i I/8. p. a. c.	Odcinek dywizji

Pasy działania :

1. Natarcie główne (północne).

a) Pas normalny

na płc. : płc. granica dywizji,
na pld. : Frydrychowo (wył.) Nw. Ko-
walewo, Wlk. Rychnowo, Gronowo D.
(wszystkie włącznie).

b) Pas ewentualny : odcinek natarcia
pomocniczego.

2. Natarcie pomocnicze południowe.

a) Pas normalny :

na płc. : płc. granica natarciagłównego,
na pld. : Ostrowite okopy (włącznie),
Gapa (wyłącznie), Bielsk, Bielskie Budy,
Wielkałaka do Brzezinko D. (wszystko
włącznie).

b) Pas ewentualny : odcinek natarcia
głównego.

3. Odcinek obronny:

a) Pas normalny:

na płc. granica płd. natarcia pomocniczego na płd. rz. Drwęca.

b) Pas ewentualny odcinek natarcia pomocniczego.

4. Działania ogólne:

Pas normalny odcinek dywizji.

Zadanie: zdobyć kolejno.

1. przedmiot: droga Mlewiec, W. Rychnowo,

2. przedmiot: linja rz. Struga Rychnowska.

VI. Zajęcie stanowisk.

II/4. p. a. p. i jedna bat. III/4. p. a. p. w rejonie Nw. Kowalewo.

III/4. p. a. p. bez jednej bat. w rejonie Kowalewo.

Jedna bat. I/4. p. a. p. w rejonie Frydrychowo D.

I/4. p. a. p. bez jednej bat. i I/8. p. a. c. w r. Pluskowęsy.

VII. Przygotowanie natarcia.

Od godz. 4. do 4.30.

W ścisłym porozumieniu z d-cami natarcia.

Ogień	Natarcie główne	Natarcie pomocnicze	Odcinek obronny	Ogólne działanie
Niszczący	a, b, c,	d, e, f,	g	f, B, C, E
Ześrodkowany	a, b,	e		a, c

VIII. Wykonanie natarcia.

Od godz. 4.30.

Ognie obezwładniające i oczyszczające na punkty natarcia w ścisłym porozumieniu z d-cami natarć.

Grupa ogólnego działania będzie współdziałała z artylerją bezpośredniego wspar-

cia szczególnie przy koncentracjach natarciu głównem, poza tem ogień przeciwbateryjny.

IX. Przesunięcie artylerji. Po zdobyciu pierwszego przedmiotu natarcia przesunąć dyony skokami do rejonu Marjanki, Czychowo D.

X. Lotnictwo. Dla zwalczania artylerji nplskiej i dla dozorowania odcinka dywizji przydzielony jest do grupy ogólnego działania samolot. Pierwsze dozorowanie przeprowadzić od godz. 5-tej do 6-tej w rejonie rz. Struga Rychnowska, Wielkałaka, następne dozowania będą podane telefonicznie.

XI. Amunicja. Maksymalne zużycia amunicji na dzień 19. cztery jednostki ognia.

D-ca P. U. D. na dzień 19. godz. 14-tą zarządzi przesunięcie kolumn amunicyjnych do Piątkowo, gdzie czekać będzie dalszych rozkazów. D-cy dyonów prześlą gońców konnych do Piątkowa.

Punkty rozdzielcze będą podane dodatkowo.

XII. Łączność. Oś łączności: Kowalewo—Szychowo—Gronowo D.

XIII. M. p. D-cy art. dyw. przy d-cy dyw. początkowo Frydrychowo, po osiągnięciu pierwszego przedmiotu Szychowo D., po osiągnięciu drugiego przedmiotu Wielkałaka.

Przedkłada się:	D-ca artylerji dywizyjnej
D-cy 4. dyw. piech.	(—) Bzowski,
„ 4. piech. dyw.	pułkownik.
Do wykonania:	
D-cy 4. p. a. p.	
„ 1/8. p. a. c.	
„ P. U. D.	

Oleata.

do mapy 1:100,000 /226i227/

Legenda:

- Granice odcinków
- Granice pododcinków
- I Przedmiot natarcia
- II " " "
- III " " "
- Linja wyjściowa
- o Stanowiska dyonowe
- o osiągnięciu I przedmiotu
- o Cele

wykon. *P. S. S. S.*

owództwo 4. p. a. p.

L. op. 2.

Frydrychowo, dnia 18. VIII 1925 r. godz. 24.

Rozkaz działania na dzień 19. VIII

Mapa: 1:100.000 — Gołub, Toruń.

Położenie

łasne i npla.

Na szkicu.

Zadanie i za-

iar d-cy dyw.

Pobić w dniu 19. VIII npla, umocnionego nad rz. Struga Rychnowska i usadowionego na jej przedpolu — głównem natarciem płn. na prawem, pomocniczem — na lewym skrzydle pld., ubezpieczając się od południa wydzielonym oddziałem.

Organizacja artylerji.

Dyon	W składzie	Zadanie	Wspiera	Podlega w natarciu	Uwagi
4. p. a. p. Mjr Rawski	1 bat hb. 1 bat. ap.	grupa działania ogólnego	cały odcinek dywizji	d-cy 4. p. a. p. mjr. Landanowi	skierować natychmiast d-cę 1 bat. a. p. do d-cy ode. obron. Frydrychow.
3. p. a. c. mjr Brodziński	pełnym				
4. p. a. p. t. Żyliński	pełnym, plus 1 bat. z III/4. p. a. p.	grupa bezpośr. wsparcia natarcia płn.	14. p. p. 1 baon 67. p. p.	wprost d-cy a. d.	
1/4. p. a. p. t. Wargin	dwie baterje	grupa bezpośr. wsparcia natarcia pld.	2 baony 17. p. p.	"	jedną bat. skierować natychmiast do d-cy II/4. p. a. p.

IV. Zajęcie stanowisk.

Baterje o godz. 4-tej gotowe do ognia skutecznego w rejonach:

Grupa działania ogólnego: Mjr. Rawski — na pld. od szosy Pluskowej — Kowalewo. Mjr Brodziński — na płn. od tej szosy.

Grupy wsparcia bezpośr.: Kpt. Żyliński — N. Kowalewo. Kpt. Wargin — Kowalewo zachód.

Bat. przydzielona z 1/4. p. a. p. do odcinka obronnego: Frydrychowo D. południe.

Ugrupowania w głąb baterjami.

V. Przygotowanie natarcia. Sytuacja wyjściowa — patrz szkic wykonać w ścisłym porozumieniu z d-cami natarć.

Zgrupowanie	Grupa	Ogień	Cele	Czas trwania ognia
Mjr Landau	kpt. Żyliński	niszczący	a, b, c.	4—4.30
		ześrodkowany	a, b.	w poroz. z d-cą natarcia
	kpt. Wargin	niszczący	d, e, f.	4—4.30
		ześrodkowany	e.	w poroz. z d-cą natarcia
	Baterja ode. obron.	niszczący	g.	" " odcinka
	mjr Rawski	niszczący	f.	4—4.30
		ześrodkowany	e.	podam po porozumieniu z d-cami natarć.
	mjr. Brodziński	niszczący	B.C.E.	4—4.30
		ześrodkowany	a.	podam po porozu. z piech.
		przeciwbat.	podam zależnie od wiad. o nplu.	

VI. Wykonanie natarcia. Kolejne przedmioty natarcia — patrz szkic.

Zgrupowanie	Grupa	Pas działania zasadniczy	przypuszcz.	Ogień	Cele
	kpt. Żyliński	natarcie p/n.			
	kpt. Wargin	" p/d.	odcinki sąsiednie	obezwł. niszcz. ześrodk.	wg. rozk. d-ców natarć
	bat. przydziel.	odcinek obr.			

Zgrupowanie	Grupa	Pas działania		Ogień	Cele
		zasadniczy	przypuszcz.		
mjr. Landau	mjr. Brodziński	natarcie pîn.	natarcie pîd. i odcin. obr.	niszcz. ześrodk. kontrbat.	podam w natarciu
	mjr. Rawski	natarcie pîd.	Natarcie pîn. i odcin. obr.	ześrodk. zagradz.	"

Obie bat. mjr. Rawskiego i jedna bat. mjr. Brodzińskiego muszą mieć możność szybkiego skierowania ognia w razie potrzeby na odcinek obronny.

VII. Przesunięcie artylerji.

Zgrupowanie	Grupa	Rejon	Czas przesunięcia	Na rozkaz	Porządek
Major Landau	Kapitan Żyliński	Marjanki	Po zdobyciu pierwsz skoku	d-cy dyonu	Skokami tak, aby zawsze 2/3 były gotowe do ognia bez przerwy
	Kapitan Wargin	Szychowo	"	"	
	Bateria przydzielona	W bezpośr. styczności z 163 p. p.	"	D-cy bat.	
	Major Rawski	Na południe od szosy Kowalewo—Szychowo	"	mój	Podam w natarciu
	Major Brodziński	Przy szosie Kowalewo—Rychnowo	"	"	

VIII. Łączność. Oś łączności: Kowalewo --Szychowo
Gronowo.

Meldunki sytuacyjne po osiągnięciu I. i II. przedmiotu natarcia, następnie do odwołania co sześć godzin. D-ca b. wydzielonej do odcinka obronnego utrzymuje łączność z majorem Rawskim i nadsyła mi natychmiast meldunki sytuacyjne o ważniejszych zdarzeniach na swym odcinku. Meldunki lotnicze przekazywać każdorazowo natychmiast po nadejściu. Znaki urnówione z lotnikiem w załączeniu.

IX. Lotnik. Na rozkaz d-cy A. D. lotnik ma prowadzić pierwsze dozorowanie od 5-nej, następnie na specjalny rozkaz d-cy A. D. Nadto rozkazuję: Aparat od pierwszego świtu gotów do wzlotu. Natychmiast na ewent. odezwaniu się art. npla odkazywać i zameldować miejsce npl. bat. strzelających.

X. Amunicja. Zużycie: cztery jednostki ognia z tym na przygotowanie natarcia maximum 1 i 1/2. P. U. D. 19. VIII do godz. 14-tej stać w Wrocki potem Piątkowo.

XI. Moje stanowisko. I. Frydrychowo, II. Szychowo, Wielkałąka.

Za zgodność:	
adjutant pułku	Dowódca pułku
(—) Szefer, por.	(—) Landau, maj.

O t r z y m u j ą :

d-cy I, II, III/4. p. a. p. i I/8. p. a. c. i eskadra obs.
lotn. art. do wykonania,
d-ca a. d. jako meldunek,
d-cy natarć i odcinka obronnego — do wiadomości.

3Br.K.

3Br.K.

a b c, A B C

1/8 p. 5. K.

Legenda:

Granice dywizji

- Rozgraniczenie natarcia
południowego i północnego

południowa granica naturalna
południowego zarazem północ-
na granica odcinka obrotu.

Cele do ostrzeliwania

Własna podstawa wyjściowa.

• I przedmiot natarcia

II " " " natarcia

III " " " natorcia

Dowództwo eskadry lotniczej nr. 53.

L. dz. 2/25 tjn.

M. p., 18. VIII 25 r. godz. 23.30.

Rozkaz rozpoznawczy nr. 2.

Natarcie dywizji.

Mapy: 1:100.000 — Gołub — Toruń.

I. Położenie własne.

Tak na froncie 4. d. p. jak i na froncie 6. d. p. i 3. br. kaw. jesteśmy w bezpośrednim kontakcie z nplem.

Własne linie są przeciętnie oddalone od npla 500 mtr.

Położenie szczegółowe 4. d. p.: 14. p. p. z dyonem p. a. p. zajmuje odcinek płc. granicy dyw. do linii m. Pluskowęsy—m. W. Kowalewo włącznie. 67. p. p. z 1. dyonem p. a. p. od płd. granicy 14. p. p. do linii Ostrowite, D. Gapa, Bielsk włącznie.

Baon 63. p. p. w rejonie Gajewo, Chełmoniec, Chełmonie. Reszta 63. p. p. z dyonem p. a. p. i dyonem p. a. c. i pozostałymi oddziałami 4. d. p. w rejonie Frydrychowo—Pluskowęsy.

II. Położenie npla.

Oddziały nplskie 15. d. p. zostały odrzucone na linii cecha 112, Srebrniki, Marjanki cecha 85 na zachód od Czychowo—Bielskie Budy, szk. Lipnica i Chełmonie.

III. Zadanie 4. d. p.

Dnia 19. VIII opanować linię rzeki Strugi Rychnowskiej.

IV. Zamiar d-cy 4. d. p.

Wykorzystując powodzenie dnia dzisiejszego, pobić w dniu 19. VIII npla, umocnionego nad rzeką Strugą Rychnowską i usadowionego na jej przedpolu.

W tym celu trwa natarcie, główną naprawę, pomocnicze na lewym skrzydle, ubezpieczając się od południa wydzielonym oddziałem. Godzina natarcia : 4.30.

V. Wykonanie.

A) Natarcie główne—północne.
Pod rozkazami d-cy dyw. piech.

Skład : cały 14. p. p.

1 baon 67. p. p.

kompanja sap. bez 1. plut.

Bezpośredniem wsparciem :

II/4. p. a. p. i 1. bat. III/4. p. a. p.

Pas działania — na północ : na płc. granica dyw., na płd.: Frydrychowo wyl., Nw. Kowalewo, Wlk Rychnowo, Gronowo D. wszystkie m. wł.

Podstawa wyjściowa: Przednia linja okopów, które biegną na zachód od Sierakowo aż na płc. od D. Sychowo.

Zadanie: Zdobyć kolejno

1. przedmiot: droga Mlewiec, Wlk. Rychnowo,

2. przedmiot: linja rzeki Strugi Rychnowskiej.

Po zdobyciu 2-go przedmiotu wykorzystać do linji D. Kamionka, Gronówko D. i Gronowo D, gdzie należy się pospieszenie umocnić.

B. Natarcie pomocnicze — południowe.

Pod rozkazami d-cy 67. p. p.

Skład : 67. p. p. bez 1-go baonu.

Bezpośredniem wsparciem :

III/4. p. a. p. bez 1-nej bat.

Pas działania: na płc.: płc. granica natarcia głównego, na płd.: Ostrowite, okopy wł., Gapa wyłącznie, Bielsk, Bielskie Budy, Wielkałaka do Brzezinko D. te m. wł.

Podstawa wyjściowa: Przednia linja okopów, które biegną na zachód od Sychowo D. aż na wschód od Bielskie Budy.

Kolejne przedmioty natarcia :

1. Droga Rychnowo, Wielkałaka, Józefat.

2. Rzeka Struga Rychnowska.

Po zdobyciu 2-go przedmiotu wyko-
rzystać do linii wzgórz na pld.-zach Gro-
nowo D. i na wschód od Brzezinko D.,
gdzie należy się umocnić.

Utrzymać stałą łączność z natarciem
głównem.

C. O d c i n e k o b r o n n y :

Pod rozkazami d-cy 1/63. p. p.

Skład : 1/63. p. p.

1 plut. komp. sap.

plut. pion. 63. p. p.

bezpośrednie wsparcie : 1 bat. z 1/4. p. a. p.

pas działania : granica płc.

gran. pldn. natarcia pomocniczego.

„ „ — rzeka Drwęca.

Zadanie : 1. zabezpieczyć pld. skrzydło
dywizji na wzgórz. 92 na pld. Gapa, 109
na pld. od jeziora Okopy i D. Gajewo aż
do chwili osiągnięcia przez natarcie pld.
celu pośredniego wzgórz na pld. zach. od
Bielskie Budy i m. Elżanowo.

2. Następnie posunie się cały baon
jako straż boczna po osi Chełmoniec—Cheł-
monie—Szewo—Młyniec; bateria bezpo-
średniego wsparcia jako towarzysząca.
Stałą łączność utrzymać z natarciem po-
mocniczem.

d) O d d z i a ł w y d z i e l o n y :

Szwadron kaw. dyw. z plut. c. k. m.
pod rozkazami d-cy szwadronu.

Zadanie : Posuwa się do osi Gołub—
Elgiszewo—Łęga—Młyniec, osłonić lewe
skrzydło dyw. i rozpoznać lasy na prawym
brzegu Drwęcy między Dobrzyniem i Młyn-
cem. Utrzymywać łączność przez patrole
oficerskie z 3. bryg. kaw. i 1/63. p. p.

e) O d w ó d d y w i z j i :

Pod rozkazami d-cy 63. p. p.

Skład : 63. p. p. bez 1-go baonu.

Zgrupowanie : 1 baon we Frydrycho-
wo, d-ca i 1 baon na pld. od Pluskowęsy.

Zadanie: być gotowym do interwencji na korzyść natarcia głównego lub też przeciwko działaniu npla z lasu na płc. od Elgiszewo; przesunięcie odwodu na rozkaz d-cy dyw.

VI. Artylerja.

A) P o d z i a ł:

1. bezpośrednie wsparcie:

a) natarcia głównego przez II/4. p. a. p. i 1 bat. III/4. p. a. p. z rejonu Nw. Kowalewo.

b) natarcia pomocniczego przez III/4. p. a. p. bez 1 bat. z rejonu Kowalewo.

c) odcinka obronnego przez 1 bat. z I/4. p. a. p. z rejonu Frydrychowo D.

2. Działanie ogólne:

I/4. p. a. p. bez 1 bat. i I/8. p. a. c. z rejonu Pluskowęsy.

B. Z a d a n i e:

1. Przygotowanie natarcia od godz. 4—4.30.

2. Następnie koncentracja ognia na poszczególne cele.

3. Grupa ogólnego działania będzie współdziałała z artylerją bezpośredniego wsparcia szczególnie przy koncentracjach natarcia głównego; poza tem przeciw bat.

C. Z m i a n a s t a n o w i s k:

Po zdobyciu pierwszych przedmiotów przesunięcie artylerji skokami do rejonu Marjanki, Szychowo D.

VII. Lotnictwo.

Nasza eskadra przydziela:

1. 1 płatowiec towarzyszący piechocie w natarciu głównym i płatowiec towarzyszący piechocie w natarciu pomocniczym. Płatowce te fotografują niszczenia pierwszych przedmiotów natarcia.

2. Samolot rozpoznawczy o świcie rozpoznaje lasy na płc. od rzeki Drwęcy mię-

dzy Dobrzyń i Młyniec oraz strefy po obu stronach rzeki Struga Rychnowska od Młyniec do Kamionki jez.

3. Współdziałanie z artylerją według rozkazów d-cy art. dyw. W tym celu ad pkt 1 wyznaczam płatowiec nr. 4 i 5 załogi por.-obs. Ch., pilot-sierż. H. i por.-obs. L. i sierż.-pil. W. Wstęgi biało-czerwone. Płatowiec nr. 4 towarzyszy piechocie w natarciu głównem, płatowiec nr. 5 towarzyszy piechocie w natarciu pomocniczem. Start o godz. 4.30.

Ad pkt 2 wyznaczam płatowiec nr. 6, załoga por.-obs. J. i sierż.-pil. L.; start o świcie.

Ad pkt 3 wyznaczam płatowiec nr. 7 i 8, załoga por.-obs. S. i plut.-pil. W., por.-obs. G. i plut.-pil. R. Wyżej wymienione załogi otrzymają zadanie po nadesłaniu przez d-cę art. dyw.

VIII. Łączność. Oś łączności Kowalewo—Szychowo—Gronowo D.

IX. M. p. d-ców. D-cy dyw. początkowo Frydrychowo, następnie po osiągnięciu 1-go celu Szychowo D.

Po osiągnięciu 2-go celu — Wielkałaka.

D-cy piech. dyw. początkowo St. Kowalewo; po zdobyciu 1-go celu cecha 96 na zach. od Marjanki, po zdobyciu 2-go celu okopy nad Struga Rychnowska.

D-ca 67. p. p. na wzgórzu na płc. od Bielsk; po zdobyciu 1-go celu Elzanowo, po zdobyciu 2-go celu m. Krupka.

Dowódca 4. eskadry lotniczej
(—) Bojankiewicz,
kapitan-observator.

Dowództwo szwadronu nr. 4.

L. dz. 2/25 tjn.

M. p., dnia 13. VIII 25 r. godz. 24,00.

Rozkaz operacyjny nr. 2.

Mapa 1 : 1000.000.

I. Położenie. 4 dyw. piech., 6. dyw. piech. i 3. bryg.
własne. kaw. jest w bezpośrednim kontakcie z nplem.

4. dyw. piech. zajmuje odcinek od północnej granicy dywizji do linii Pluskowęsy—Nw. Kowalewo. Kolumna południowa dywizji (baon 63.p.p.) znajduje się w rejonie Gajewo—Chełmoniec—Chełm.onie. Szwadron zajmuje rej. m. Pasieki.

II. Położenie Oddziały nplske 15. d. p. zostały
npla. odrzucone na linię Srebrniki—Marjanki, cecha 85 na zach. od Szychowo, Bielskie Budy, szk. Lipnica i Chełmonie.

III. Zadanie Rozwijając powodzenie dnia 18.VIII po-
kaw. dyw. suwać się po osi Gołub—Elgiszewo—Łęga—Młyniec. Ostronić lewe skrzydło dywizji i rozpoznać lasy na prawym brzegu rzeki Drwęcy między Dobrzyniem i Młyncem. Utrzymywać łączność z 3. bryg. kaw. i baonem 63. p. p.

IV. Wykonanie. a) Patrol łącznikowy nr. 1. pod do-
wództwem wachmistrza Kmiecica i 10-ciu ułanów ma zadanie utrzymywać łączność pomiędzy szwadronem, posuwającym się po osi marszu a południową kolumną 4. d. p. — baonem 63. p. p., posuwającym się przez Pasiekę — Gajewo — Chełmoniec — Chełmonie.

b) Patrol nr. 2. pod d-twem por. Kowalskiego w sile 1. plutonu, mając za zadanie rozpoznać lasy na prawym brzegu Drwęcy, porusza się z punktu wyjściowego w kierunku Kałdunek — Młyniec.

c) Patrol nr. 3. pod d-twem por. Pieczyńskiego w sile 12. ułanów ma za zadanie rozpoznanie lasów, idąc jako straż przednia szwadronu po osi marszu Gołub — Tobułka — Łęga — Młyniec.

d) Patrol łącznikowy nr. 4. pod d-twem por. Dobrowolskiego w sile 10-ciu ułanów ma nawiązać łączność z 3. bryg. kaw. posuwając się w kierunku Węgiersk — Działyń.

Reszta szwadronu posuwa się po osi marszu: Gołub — Tobułka — Łęga — Młyniec. Osiągnąwszy południowy brzeg jez. Okonin, szwadron wysyła patrol podoficerski w sile 1. plutonowego i 8. ułanów w kierunku Elgiszewo — Łęga, gdzie dołącza się do szwadronu.

Punkt wyjścia patroli — skrzyżowanie dróg Gołub — Kałdunek i drogi Gołub — Tobułka.

Patrole wyruszą z punktu wyjścia o godz. 4. — Szwadron o godz. 4,30.

V. Łączność.

Szwadron utrzymuje łączność z dow. 4. dyw. i lewym skrzydłem piechoty przez patrol łącznikowy nr. 4.

VI. Różne.

Ja znajduję się przy straży przedniej szwadronu. Amunicję uzupełnić do 4-ch dni. Zaprowiantowanie i furaż otrzyma kapral Jankowiak na st. Gołub. Zaopatrzyć się w siano we własnym zakresie. Kapral sanit. Chojnacki organizuje transporty rannych do punktów opatrunkowych na st. Gołub.

(—) Mirny

rotm. i d-ca szwadronu.

Dowództwo 4. baonu sap.
Szef. Saperów d. p.

M. p., 18. VIII godz. 22,15

Rozkaz operacyjny nr. 8.

Mapy 1 : 100.000 Gołub—Toruń.

- I. Położenie. Bezpośredni kontakt z nieprzyjacielem na linii cecha 112 Srebrniki, Marjanki, cecha 85 na zachód od Rzychowo, Bielskie Budy, szkoła Lipnica i Chetmonie.
- II. Zadanie d. p. Dnia 19. VIII opanować linie rzeki Strugi Rychnowskiej.
- III. Zadanie l/4. komp. sap. Kompanja saperów (bez jednego plutonu) wchodzi w skład natarcia głównego pod rozkazami d-cy piechoty dywizyjnej. Jeden pluton saperów na odcinku obronnym pod rozkazami d-cy l'63 p. p.
- IV. Wykonanie. O godzinie 4-tej komp. sap. (bez jednego plutonu) przednia linja okopu, które biegną na zachód od Sierakowa aż na północ do Szychowa, o godz. 4-tej jeden pluton saperów w Gapa.
- V. M. p. D-ca piechoty dyw. stacja Kowalewo, następnie okopy nad Struga Rychnowska, d-ca komp. sap. przy d-cy piech. dyw. D-ca baonu sap. przy sztabie dyw. Frydrychowo, następnie Szychowo.
- VI. Oś łączności Kowalewo, Szychowo, Bronowo D.
4. p. p.
- VII. Kolumna sap. W miejscowości Pluskowęsy zapotrzebowania kierować do mnie.
- Otrzymują:
- D-two 4. d. p. do wiadomości (—) Jaworowski, kapitan
D-ca l/4. komp. sap. do wykon. d-ca 4. baonu saperów.
-
-

